

”Jämställdhet lönar sig”

Utan mer arbetskraft kommer Europa inte att klara sin framtida ålderdomsförsörjning. Mest hopp sätts till kvinnorna. Fler måste ut i arbetslivet.

– Men fördomar gör att det rationella tänkandet kopplas bort hos många arbetsgivare, säger jämställdhetsexperten **Barbara Helfferich**.

Ung kvinna? Potentiell barnaföderska och frånvaro. Osmarta arbetsgivare tänker så traditionellt, kortsiktigt och diskriminerande. Sin biologi kan de inte heller. För det är väl två som blir föräldrar...? Men nu ska utbyggd barnomsorg få fler kvinnor i arbete i EU. Det har medlemsländerna kommit överens om. I dag är sysselsättningsgraden bara 54 procent bland kvinnor i EU, men 72 för män.

– Flera faktorer gör att vi inte har ett jämställt arbetsliv – mäns och kvinnors olika tidsinsats för jobb respektive familj, stereotypa åsikter om vad kvinnor kan och en uppdelning av arbetsmarknaden, där kvinnor har de underbetalda jobben, berättar Barbara Helfferich.

Hon arbetar vid Europeiska kommissionen under kommissionär Anna Diamantopoulou, som ansvarar för sysselsättning och sociala frågor. För fyra år sedan bytte Barbara Helfferich ”sida” när hon lämnade sitt jobb som generalsekreterare för Europeiska kvinnolobbyn.

Hur viktig är jämställdhet rent samhällsekonomiskt?

– Det är bara effektivitet och kostnadsmedvetenhet som gäller i dag, suckar hon och påpekar att jämställdhet i grunden handlar om mänskliga rättigheter och demokrati.

Men för att sälja sin sak anammar även en idealist ekonomiska argument.

– Det är svårt att bevisa, men om kvinnor arbetar mer innebär det mindre statliga kostnader.

Fler människor i arbetslivet gör att ett lands ålderdomsförsörjning fungerar bättre. Och ju mer utbildning folk får och ju mer självständigt man lever, desto mindre blir beroendet av statlig hjälp. I dag är det Europas kvinnor som till alltför stor del inte deltar i arbetslivet, saknar utbildning och är ekonomiskt beroende av sina män. I Sverige, där det ser annorlunda ut, glöms detta lätt bort.

– Åttio procent av Europas fattiga är kvinnor och barn. Det är inte för att de inte vill arbeta utan för att de inte får tillgång till arbetsmarknaden eller saknar utbildning, säger Barbara Helfferich.

Allt är heller inte bra i Sverige. Visst har vi stor andel kvinnor i arbetslivet, utbyggd barnomsorg och kan lättare kombinera jobb och familj. Men arbetslivet är starkt könsuppdelat, med män inom teknik och kvinnor i vården. Och i alla EU:s länder finns en löneklyfta mellan kvinnor och män.

– Men det som staten har kunnat göra på jämställdhetsområdet har den gjort i Sverige. Jag tror att svensk jämställdhet kan exporteras om den anpassas. Svensk barnomsorg visar att staten framgångsrikt kan överta ansvar för vissa uppgifter som i andra länder setts som privat angelägenhet.

Hur skulle arbetsmarknadens parter kunna bidra mer till ett jämställt arbetsliv?

– Fackföreningarna är ett sorgligt kapitel. De skulle kunna göra mycket mer, vid kollektivavtalsförhandlingar, vid löneförhandlingar, i barntillsynsfrågan, för arbetslösa kvinnor och vid sexuella trakasserier på arbetsplatsen.

Vad gäller företagen, så efterlyser Barbara Helfferich rationellt tänkande. Om arbetsgivarna skulle tänka med förnuftet vore nämligen likabehandling av all arbetskraft självklar.

– Men fördomar gör att det rationella tänkandet kopplas bort. En ung kvinna ses alltför ofta främst som någon som kan bli gravid.

Fast det finns de med andra insikter – arbetsgivare som upptäckt att kvinnor ofta är punktliga och stannar länge i ett och samma företag.

– Dessa företag anställer kvinnor, garanterar barntillsyn och visar sig vara mer framgångsrika än traditionellt tänkande företag.

Text: Jeanette Neij

Kvinnor och män i EU:s arbetsliv

- **Sysselsättningsgrad.** År 2000 var 54 procent av kvinnorna sysselsatta. För männen var andelen mer än 72 procent. Bland kvinnor 55–64 år var andelen sysselsatta 28 procent, medan den var 48 procent bland män i samma åldersgrupp.
- **Förändring av sysselsättningsgrad.** Den årliga förändringen var 2,4 procent för kvinnorna år 2000 och 1,4 procent för män.
- **Lönekllyfta.** År 1998 tjänade kvinnorna i genomsnitt 15 procent mindre per timme än männen.
- **Arbetslöshet.** År 2001 var 9 procent av kvinnorna arbetslösa. För männen var andelen närmare 7 procent.

Källa: Eurostat. Genomsnitt för EU:s 15 medlemsländer.

Mer information

- www.naring.regeringen.se/fragor/jamstallldhet – Näringsdepartementets webbsidor om jämställdhetsfrågor.
- www.jamombud.se – Jämställdhetsombudsmannen övervakar att män och kvinnor har lika rättigheter i arbetslivet.
- www.equalpay.nu – EU-finansierat projekt för att minska lönekllyftor. Svenska JämO samordnar.
- www.womenlobby.org – Europeiska kvinnolobbyn samordnar 3 000 medlemsorganisationer på nationell nivå och icke-regeringsnivå från EU:s 15 medlemsländer.
- www.genus.gu.se – Nationella sekretariatet för genusforskning ger en överblick över genusforskningen i Sverige och informerar om forskningsresultat.

Artikeln får inte publiceras eller kopieras, vare sig helt eller delvis, utan författarens tillstånd.